

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Obor: Veřejná správa

PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE

Contributory organization

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jan Lego, Ph. D.

Autor:

Hana Formanová

Plzeň, 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Příspěvkové organizace vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Jana Lega, Ph.D. a uvedla v ní všechny použité literární a jiné odborné zdroje v souladu s právními předpisy.

V Plzni 24. 3. 2019

Podpis: _____

Poděkování

Děkuji mému vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janu Legovi, Ph. D. za odborné vedení práce, věcné připomínky, dobré rady při a vypracovávání bakalářské práce. Dále bych chtěla velmi poděkovat paní ředitelce Mgr. Ireně Chovančíkové za velkou ochotu při konzultacích.

Obsah

1 Úvod.....	6
2 Příspěvkové organizace v právním řádu ČR.....	7
2.1. Charakteristika	7
2.1.1. Státní příspěvkové organizace.....	8
2.1.2. Příspěvkové organizace zřizované územně samosprávnými celky	8
2.1.3. Zřizovací listina.....	9
2.1.4. Statutární orgán	9
2.2. Vymezení majetku příspěvkové organizace.....	10
2.3. Činnost	11
2.4. Financování.....	13
2.4.1. Úvěry.....	14
2.4.2. Transfery	14
2.5. Finanční hospodaření příspěvkových organizací	14
2.5.1. Rozpočet.....	16
2.5.2. Fondy příspěvkových organizací	17
2.5.3. Finanční kontrola	19
2.6. Daňový režim příspěvkových organizací.....	20
2.6.1. Daň z nabytí nemovitých věcí.....	20
2.6.2. Daň z nemovitých věcí.....	22
2.6.3. Daň z příjmů.....	23
2.7. Zrušení a zánik příspěvkové organizace	24
3 Muzeum jako příspěvková organizace.....	26
3.1. Zřizovací listina.....	28
3.1.1. Hlavní cíle	28
3.1.2. Předmět činnosti.....	28

3.1.3. Statutární orgán a jeho vystupování	29
3.1.4. Vymezení majetku	29
3.2. Stálá expozice T. G. Masaryka	30
3.3. Výročí 100 let od založení Československa.....	31
3.4. Rozhovor s paní ředitelkou Mgr. Irenou Chovančíkovou.....	33
4 Závěr	40

1 Úvod

Neziskové organizace se vyznačují tím, že svou činnost nevykonávají za účelem dosažení zisku. V současnosti tvoří významný podíl společnosti. Mezi hlavní cíle neziskových organizací patří dosáhnout, co největšího užitku, v podobě veřejných služeb. Z pravidla jsou podporovány státem. Svou činnost většinou provádí tam, kde ziskový sektor selhává.

Předmětem mé bakalářské práce jsou příspěvkové organizace. Jak stojí v právním řádu České republiky, čím se charakterizují, co spadá do jejich činnosti a jak jsou financovány. Dalším předmětem je muzeum jako příspěvková organizace, kde bych se chtěla konkrétně zaměřit na Masarykovo muzeum v Hodoníně a podrobněji prozkoumat jeho činnost jako příspěvkové organizace a nahlédnout i do problematiky spojené s financováním ze strany zřizovatele.

Zřizovatelé příspěvkových organizací nehradí veškeré náklady, ale pouze přispívají na hlavní činnost. U nás jsou tyto organizace velmi časté patří mezi ně již dříve zmiňovaná muzea, dále také školská zařízení, nemocnice, knihovny, divadla a další.

V první části budu obecně zkoumat podstatu příspěvkové organizace, zaměřím se na to, jak vznikají a zanikají, co všechno může spadat do jejich činnosti. Pokusím se o jejich obecnou charakteristiku. Dále budu zkoumat obecně financování, daně a účetnictví příspěvkových organizací. Hlavní cílem bude pochopení podstaty neziskového sektoru, konkrétně příspěvkových organizací, a pochopení základních pojmů, které s těmito organizacemi souvisejí.

V druhé části, jak jsem již zmiňovala, se zaměřím na konkrétní příspěvkovou organizaci, kterou je Masarykovo muzeum v Hodoníně. Zde budu zkoumat fungování příspěvkové organizace v praxi. Zkusím hledat i nějaké nedostatky a seznámím Vás s jeho chodem, zaměřením, financováním a dalším. Chtěla bych se zaměřit i na absenci zákona, který by se zaměřoval vyloženě na muzea. Takový zákon u nás určitě chybí, zatímco například knihovny mají samostatný zákon a tím je zákon č. 257/2002 Sb. O knihovnách a podmínkách provozování knihoven, knihovnických a informačních služeb, muzea se řídí hlavně zákonem č. 122 O ochraně sbírek muzejní povahy, který v některých oblastech nestačí. Pokusím se tedy zaměřit i na tuto problematiku.

2 Příspěvkové organizace v právním řádu ČR

2.1. Charakteristika

Veřejné služby jsou zabezpečovány veřejnoprávními neziskovými organizacemi. Ty musejí být formálně založeny, mít danou institucionální strukturu a organizační formu, která je zakotvena ve zřizovací listině. Tyto organizace mají většinou právní subjektivitu, což znamená, že kontrolují svou činnost. Právní subjektivitu příspěvkovým organizacím přiznává zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, zákon č. 250/2000 Sb. Například to, pro jaké účely je organizace zřízena, jaká je její hlavní činnost a na jakou dobu je zřízena, nalezneme ve zřizovací listině.¹

Většina vyspělých států už tyto služby ve velké míře zabezpečuje i soukromoprávními neziskovými organizacemi, které musejí být také formálně založeny a stejně tak mají i právní subjektivitu. Tyto organizace ve své činnosti často využívají práci dobrovolníků, což lehce snižuje mzdové náklady dané organizace.

Čím dál více roste ve světě rozsah neziskového sektoru, ať už se jedná o soukromoprávní či veřejnoprávní neziskovou organizaci. Zisk, kterého ze své činnosti dosáhnou, se nějak nerozděluje, ale musí se zpětně investovat do financování její hlavní činnosti, popřípadě vložit část do některého z fondů, které mohou vytvářet.

Příspěvková organizace je právnickou osobou, tudíž má takzvanou právní subjektivitu. Její vznik a zánik záleží čistě na rozhodnutí jejího zřizovatele. Hlavní cíl a předmět hlavní činnosti stanovuje vždy zřizovatel, a to při jejím vzniku. Zřizovatel má povinnost její hlavní činnost stanovit ve zřizovací listině příspěvkové organizace. Jak již název napovídá, tak příspěvkové organizace patří do neziskové sféry. V České republice upravuje postavení příspěvkových organizací zákon o pravidlech státu a o rozpočtových pravidlech územních

¹ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0, str. 3-6

rozpočtů. Můžeme tedy na základě těchto zákonů označit příspěvkové organizace jakožto organizační složky státu a územní samostatné celky.

Z pohledu práva v České republice upravujeme dva druhy příspěvkových organizací. První z nich jsou organizace, které jsou zřizovány územním samosprávným celkem na základě zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, dále dle zákona č. 129/2000 Sb. O krajích a zákonem 128/2000 Sb. O obcích.²

Tudíž lze říci, že v současnosti jsme schopni rozlišit a definovat dvě různé formy organizací. Jsou jimi příspěvkové organizace zřizované územně samosprávnými celky a státní příspěvkové organizace.

2.1.1. Státní příspěvkové organizace

Jedná se o takové organizace, které jsou zřízeny organizačními složkami státu, což jsou útvary, které v určité oblasti zastupují stát, i přes to, že nemají právní subjektivitu. Mezi organizační složky státu patří například ministerstva, Ústavní soud České republiky nebo Úřad vlády České republiky a mnoho dalších.

2.1.2. Příspěvkové organizace zřizované územně samosprávnými celky

Jedná se o formu organizací, kterou zřizuje obec či kraj, podle pravidel, které jsou přesně stanoveny zákony. Obec může zřídit podle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích příspěvkovou organizaci pro účely, který souvisí se samostatnou působností obce, jinak řečeno pro výkon činností, o kterých obec má za to, že jejich zabezpečení je v zájmu samotné obce a jejích občanů. Podle zákona č. 250/2000 Sb. Zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, který uvádí v § 27 odst. 2, že zřizovatel je povinen vydat zřizovací listinu o vzniku příspěvkové organizace.³

² MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0, str. 3-6

³ Nováková, Š. *Účetnictví příspěvkových organizací* (po novele zákona o účetnictví). Vydání první, INTES Praha, 2004, ISBN 80-239-2423-0.

Zákony o rozpočtových pravidlech rovněž upravují základní pravidlo, jak by měl zřizovatel zvolit typ příspěvkové organizace. Přesné vymezení typu organizace, hlavních, ale i vedlejších a doplňkových činností je velice důležité, aby následně nedocházelo k různým rozporům se zákony. Z pohledu ekonomiky by měl zřizovatel zřizovat příspěvkové organizace zejména pro zabezpečování veřejných statků. Veřejné statky by podle obecného pravidla, měly být poskytovány za užitelský poplatek, jeho výše už se nadále liší.

2.1.3. Zřizovací listina

Ve zřizovací listině každé příspěvkové organizace musí být přesně specifikován cíl, pro který je zřizována. Je velmi důležité, aby byl přesně vymezen její status, náplň práce, činnosti dané příspěvkové organizace a druhy zabezpečování veřejných statků. Zřizovací listina musí obsahovat úplný název, sídlo a identifikační číslo zřizovatele a nově vznikající příspěvkové organizace. Přesné vymezení hlavního účelu, předmět činnosti, doplňkové činnosti, vnitřní organizační struktura příspěvkové organizace a dobu, na kterou je zřízena. Je nutno specifikovat statutární orgán a způsob jeho vystupování jménem organizace. Dále vymezení veškerého majetku, se kterým má možnost hospodařit. Stanovit se musí také majetková práva a povinnosti, jak ke svému majetku, tak i majetku zřizovatele. V poslední řadě obsahuje závěrečná ustanovení a nutné podpisy.⁴

2.1.4. Statutární orgán

Jak již bylo řečeno v čele příspěvkové organizace stojí statutární orgán. Ačkoliv to zákon nenařizuje, většinou je jako statutární orgán zvolena jedna osoba. Většinou se jedná o ředitele či ředitelku. Ve zřizovací listině z pravidla nacházíme, kdo z orgánu obce je oprávněn danou fyzickou osobu do této funkce jmenovat. Podle § 33 zákoníku práce tento pracovní poměr vzniká sjednáním pracovní smlouvy mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. A to není-li stanoveno zákonem jinak. Pokud je nutno zvolení či jmenování fyzické osoby daným orgánem obce, je nezbytné tento krok provést před samotným sjednáním pracovní smlouvy, což upravuje zvláštní právní předpis. Jmenováním do pozice statutárního orgánu příspěvkové organizace se sjednává pracovní poměr. Funkci jmenovatele zastává v tomto případě zřizovatel

⁴ § 27 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

příspěvkové organizace. Záleží pouze na zřizovateli, komu svěří hospodaření s majetkem jak jeho, tak obce. Zřizovatel nemusí vyhlašovat výběrové řízení na pozici ředitele, ale za své obsazení statutárního orgánu nese odpovědnost. V případě jmenování či odvolání z pozice ředitele není zřizovatel povinen své rozhodnutí zdůvodňovat. Je nutné podotknout, že odvoláním ředitele z funkce nekončí jeho pracovní poměr, nadále zůstává zaměstnancem dané organizace. Další postup je řešen podle zákoníku práce, konkrétně vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem. Po zvolení statutárního orgánu, se vše musí řádně zapsat do obchodního rejstříku, mezi potřebné dokumenty patří i prohlášení fyzické osoby a souhlas se zapsáním do obchodního rejstříku. Ředitel se v průběhu výkonu své funkce může tohoto postu vzdát, opět ale platí skutečnost, že vzdáním se postu nezaniká automaticky pracovní poměr, tudíž je i nadále zaměstnancem příspěvkové organizace a další postup stanovuje zákoník práce.⁵

Statutární orgán příspěvkové organizace odpovídá i za dodržování zákoníku práce a správné platové ohodnocení zaměstnanců. Konkrétní mzdová práva nadále upravují vnitřní předpisy organizace, nesmí však být v rozporu se zákony. Vnitřní předpisy se stávají závaznými pro zaměstnavatele i všechny zaměstnance a jakoukoliv změnu musí zaměstnancům nahlásit a seznámit je s ní. Je zde povinná archivace ukončeného předpisu 10 let. Zákon nestanovuje povinnost vytvoření organizačního řádu, jeho vytvoření je minimálně pro ulehčení chodu organizace potřebné. Měla by v něm být určitým způsobem nastíněna organizační struktura a vztahy mezi zaměstnanci. Lze v něm popřípadě uvést situaci zastupování ředitele (statutárního orgánu) v konkrétních věcech.⁶

2.2. Vymezení majetku příspěvkové organizace

Kromě nezbytně nutných základních náležitostí musí být zároveň přesně specifikován majetek, který zřizovatel poskytne pro zajištění veřejných statků, což je podrobně obsaženo v § 85, který rozhoduje o majetkových úkonech, jako je nabytí a převod nemovitých věcí, jakým způsobem se poskytují dotace či věcné dary. Veškerý majetek, který příspěvková organizace získá během své činnosti, spadá automaticky do vlastnictví zřizovatele. Je zapotřebí mít na

⁵ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0. str. 37-43

⁶ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0. str. 37-43

paměti, že skutečnost, kterou zřizovatel svěří majetek do správy dané příspěvkové organizace, jí dává právo s ní nějakým způsobem hospodařit. Ale pokud se jedná o nějakou výraznější manipulaci s ní, jako může být třeba prodej tohoto majetku, musí příspěvková organizace mít souhlas zřizovatele. Bez jeho vědomí takové kroky s majetkem podnikat nesmí. Dále také veškerý majetek, který získá příspěvková organizace následně spadá do vlastnictví zřizovatele. Tudíž příspěvková organizace nemá právo nakládat s majetkem jako její vlastník.⁷

U příspěvkových organizací, které jsou zřizovány obcí musí být zřizovací listina schválena rozhodnutím zastupitelstva. Struktura obsahu je vymezena zákonem. Její obsah změnit lze, ale musí se jednat o rozhodnutí, které je schváleno zastupitelstvem. Je nutné zde vymezit veškerý majetek, který má příspěvková organizace k dispozici. Zřizovatel může ve zřizovací listině přesně vymezit, co považuje za řádné hospodaření s majetkem a předejít tak následným potížím.⁸

Zákon o rozpočtových pravidlech, byl poněkud obecný a vedl k rozporu výkladu, proto vyšel nový upřesňující zákon, který některé otázky o vlastnictví a spravování majetku, svěřený zřizovatelem, upřesňuje, a dokonce i dost zásadně pozměnil. Jedná se o zákon č. 477/2008 zákon, kterým se mění zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

2.3. Činnost

Důležitou věcí, kterou musíme mít na paměti je fakt, že činnost příspěvkové organizace jde ruku v ruce s vymezením jejího hlavního cíle. Při zakládání příspěvkové organizace je výhodný cíl, který se nachází mezi prvními body ve zřizovací listině, vymezit, aby nesl obecnou povahu a přesně vystihoval hlavní činnost a smysl organizace. U některých organizací splnit toto kritérium není až tak těžké, jako příklad bych uvedla asi zakládání veřejné knihovny. Myslím si, že u příspěvkové organizace tohoto tytu si dokáže asi každý z nás lehce domyslet, jaký bude hlavní cíl a činnost organizace. Obdobně tomu tak bude i například u muzeí. Právě

⁷ § 85 zákona č. 128/2000 Sb. O obcích

⁸ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0. str. 44-48

při zkoumání těchto dvou, celkem známých příspěvkových organizací, jsem narazila na jeden zádrhel.

Vzhledem k tomu, že ve své práci se v druhé části budu zaměřovat na fungování konkrétní příspěvkové organizace v praxi, za kterou jsem si vybrala Masarykovo muzeum v Hodoníně, jsem se právě o muzea zajímala podrobněji. Veřejná knihovna je jedna z těch organizací, u kterých je dobré se ve zřizovací listině odkázat přímo na zákon o knihovnách a tím je zákon č. 257/2001 Sb. O knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Přičemž jsem narazila na skutečnost, že muzea takovýto obdobný zákon postrádají. Jejich činnost se v podstatě z velké části řídí zákonem č. 122/2000 Sb. O ochraně sbírek muzejní povahy, který ani zdaleka nepokryje celou škálu překážek, se kterými se muzea potýkají. Právě toho téma ještě podrobněji rozeberu v další kapitole, kde se budu konkrétně ptát na názor paní ředitelky Masarykova muzea v Hodoníně.

Při zřizování příspěvkové organizace obcí je na místě, poznamenat fakt, že u těchto organizací, kterými může být například zakládání školy, kde je hlavní činnost jasná a daná školským zákonem, uvést ve zřizovací listině i zajištění dalších služeb, které bude zřizovatel po organizaci požadovat. Tudíž je dobré tyto činnosti vymezit samostatně v předmětu činnosti zřizované příspěvkové organizace.⁹ Z důvodu, aby byla jasná podrobná náplň její činnosti. Pokud by se tak nestalo nemohla by je organizace správně vykonávat. Tudíž přesné vymezení předmětu činnosti je nutné.

Nastane-li situace, kdyby se výkonem určité činnosti stala příspěvková organizace nositelem autorských práv, je nutné tuto činnost zohlednit v předmětu činnosti. Pokud by zřizovací listina neobsahovala ve svém předmětu danou činnost, mohla by nastat situace, kdy by byla organizace obviněna z neoprávněné činnosti. Tudíž je nezbytné se na předmět činnosti zaměřit opravdu důkladně. Při správném uvedení hlavní činnosti může příspěvková organizace získávat příjmy za činnost, u kterých je vlastníkem autorských práv. Jako příklad bych uvedla například pořizování databází. Na díla, které jsou chráněná autorským zákonem neplatí nařízení

⁹ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0. str. 31-36

živnostenského zákona. V tomto případě nemusí vlastnit živnostenské oprávnění. Získané příjmy se opět zpátky investují do financování činnosti příspěvkové organizace.¹⁰

Obdobná situace nastane i pokud se příspěvková organizace stane autorem nebo původcem nějakého díla. Příkladem může být vydávání neperiodických publikací, které je zakotveno v samotné Ústavě České republiky a slouží k svobodnému publikování myšlenek. Podmínky pro šíření těchto publikací upravuje zákon č. 37/1995 Sb. O neperiodických publikacích a dále vyhláška č. 252/1995 Sb.. Zákon o neperiodických publikacích uvádí v § 1 konkrétní příklady na které se tento zákon nevztahuje. U ostatních případů je postup přesně daný zákonem. Příkladem těchto publikací se rozumí například pohlednice či kalendáře. Veškeré povinnosti, které musí být splněny jsou zde přesně definovány. Dále musí tato publikace také obsahovat předepsané údaje, aby mohly být správně publikované. V případě absence některého z tohoto povinného údaje, mohou krajské úřady udělovat sankce. Tyto povinnosti musí bez výjimky splnit každý, kdo vydává jakoukoliv neperiodickou publikaci. Bez rozdílu zda-li se jedná o podnikání či neziskovou činnost. Příjmy z prodeje těchto publikacích podléhají standartně podle zákona dani z příjmů, výjimku nacházíme pouze u reklam. V neposlední řadě je dále nutno zde zohlednit i náklady za užití práv k některých dílům.¹¹

2.4. Financování

Cílem je zajištění kapitálu z více zdrojů. Rozlišujeme finanční prostředky návratné a nenávratné. V podstatě jde o činnost spjatou se získáváním, co nejvíce finančních prostředků. U návratných, nebo-li cizích finančních prostředků musíme brát v potaz, že je nutno je vrátit i s úrokem. V případě, že příspěvková organizace získává finance od Evropské unie či jiných zahraničních fondů, zřizovatele nebo od státu, jsou většinou nenávratné. V tomto případě mluvíme o tzv. transferech.¹²

¹⁰ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0. str. 31-36

¹¹ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0. str. 31-36

¹² MÁČE, Miroslav. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu: aplikace v příkladech*. Praha: Grada, 2012. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-3637-2. str. 177

2.4.1. Úvěry

Jedná se o vnější formu financování. V této situaci se stává banka věřitelem a příspěvková organizace dlužníkem. Nedílnou součástí tohoto typu financování jsou úroky. Tudíž mluvíme o tzv. návratných finančních prostředcích. Příspěvková organizace musí počítat se skutečností, že dané finanční prostředky musí bance vrátit.

2.4.2. Transfery

Pod tímto pojmem chápeme přijímání finančních prostředků z veřejných rozpočtů, dále také zahraničních zdrojů, kterým může být například Evropská unie či jiné zahraniční prostředky. Přijímat můžeme i ze státního rozpočtu nebo rozpočtu územních samosprávných celků. Mezi další možnosti patří různé dotace, granty, peněžní dary, příspěvky a podobně. Ke každému z těchto zdrojů je nutné přistupovat individuálně, dle dané smlouvy ohledně čerpání konkrétních transferů.

Za transfer nelze považovat poskytování či přijetí finanční prostředků získaných například z daní, poplatků, pokut, odvodů a podobných plateb. Nepatří mezi ne ani dotace poskytnuté zřizovatelem na nákup dlouhodobého majetku.¹³

2.5. Finanční hospodaření příspěvkových organizací

Hospodaření příspěvkové organizace hodně záleží na vztahu k rozpočtu zřizovatele. Opět vycházíme z § 28 zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Zákon přesně stanovuje, jaké má zřizovatel povinnosti. V rámci majetku svěřeného do jejich správy, má k dispozici velké množství nástrojů. Podle zákona musí také provádět kontroly hospodaření příspěvkové organizace.

¹³ MÁČE, Miroslav. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu: aplikace v příkladech*. Praha: Grada, 2012. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-3637-2. str. 177

Jak jsem již zmiňovala výše, příspěvková organizace hospodaří hlavně s penězi, které vycházejí z jeho hlavní činnosti. Vzhledem k tomu, že spadá do neziskového sektoru, tyto peníze musí opět vložit do rozpočtu organizace a nesmí být nějak zneužity. Kvůli tomu musí podle zákona zřizovatel dělat pravidelné kontroly hospodaření dané příspěvkové organizace, aby se vyhnul jakéhokoliv zneužití peněz jím svěřených do rozpočtu či svěřenému majetku.

Způsoby, jakými může příspěvková organizace hospodařit, nalezneme v zákoně č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Podle zákona jsou příspěvkové organizace povinny sestavit rozpočet na následující rozpočtový rok, který následně schválí zřizovatel. Měl by obsahovat veškeré výnosy a náklady, o kterých příspěvková organizace ví na konkrétní rok. Každá příspěvková organizace může hospodařit s příspěvkem, který získává ze svých činností, jak hlavních, tak i těch vedlejších. Dále má k dispozici peněžní prostředky získané z rozpočtu zřizovatele. Další finance k hospodaření může čerpat ze svých fondů, jako je například peněžní nebo rezervní. Příspěvková organizace může přijímat od fyzických i právnických osob peněžní dary, se kterými může nadále hospodařit. A v neposlední řadě může mít také k dispozici peněžní prostředky z Národních fondů a zahraničí.

Ze zákona mají příspěvkové organizace nárok na určitý podíl ze státního rozpočtu, mají také nárok na získání dotací z rozpočtu Evropské unie, které mají sloužit na úhradu provozních výdajů. Na stejné dotace mají nárok také podle mezinárodních smluv. Ty svěřují České republice určité peněžní prostředky z takzvaného finančního mechanismu Evropského hospodářského prostoru. Tyto dotace nemohou být použity na jiný účel než výše zmiňovaný. Tudíž nedojde-li k jejich vyčerpání, ukládají se do rezervního fondu a organizace mají možnost je použít následující roky.

Zisk, získaný z doplňkové činnosti, může investovat do své hlavní činnosti. Pokud tento zisk chtějí použít jinak, musí mít souhlas svého zřizovatele, což patří mezi jeden s příkladů, kdy se příspěvková organizace dopustí porušení rozpočtové kázně. Mezi další úkony lze zařadit nedodržení účelu, na který získá peněžní prostředky z rozpočtu zřizovatele. Pokud se

organizace dopustí porušení rozpočtové kázně, je povinna zřizovateli uhradit stejnou částku nazpět, a to nejpozději do jednoho roku od zjištění porušení.¹⁴

2.5.1. Rozpočet

Jedná o základní nástroj organizací, při finančním plánování. Dá se říci, že se v podstatě jedná o jakýsi plán na určité období. Rozpočet by měl být sestaven tak, aby pokryl veškeré náklady organizace na celý rozpočtový rok. Měly bychom v něm najít jakým způsobem bude organizace během roku financovat svou hlavní činnost a přesně z jakých zdrojů bude čerpat. Což navazuje na skutečnost, že je nejprve nutné znát přesné vymezení činnosti příspěvkové organizace, až poté můžeme nějakým způsobem sestavovat finanční plánování. Je to z důvodu, aby se co nejvíce snížilo riziko tzv. „zhoršeného hospodářského výsledku“. Pokud budeme mít přesně dopředu rozpočet zajištěný a rozložený tak, aby pokryl veškeré předem dané náklady na svou činnost, vyhneme se následným potížím a nebudeme nuceni tuto ztrátu hradit z rezervního fondu nebo rozpočtu kapitoly zřizovatele.¹⁵

Rozpočet může také fungovat jako ukazatel dlouhodobého fungování organizace. Různé rozpočty můžeme dále porovnávat a tím dosáhnout určitého hodnocení či shrnutí, jak si organizace ve zkoumaném období vede. Porovnávat můžeme jak vstupní předpoklady, tak i konečný výsledek rozpočtu. Podle něj se můžeme nadále řídit. Konečný výsledek nám jasně ukáže, zda-li je zapotřebí získávat další finanční prostředky. Další důležitou schopností je umět opravdu efektivně s rozpočtem nakládat, tudíž umět si rozložit finanční prostředky tak, aby organizaci pokryl celý rok, jak je na začátku naplánováno. Samozřejmě může nastat náhlá krizová situace, při které předpokládaný rozpočet nebude stačit. V tomto případě je důležité mít dostatečnou finanční rezervu v rezervním fondu.

Pokud příspěvková organizace ví již před tvorbou rozpočtu, že budou probíhat v rozpočtovém roce například nějaké velké změny, je dobré tomu rozpočet přizpůsobit předem.

¹⁴ § 28 zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

¹⁵ PLAMÍNEK, Jiří. *Řízení neziskových organizací: první český rádce pro pracovníky v občanských sdruženích, nadacích, obecně prospěšných společnostech, školách, církvích a zdravotnických zařízeních*. Praha: Nadace Lotos, 1996. str. 73

Tudíž údaje z předchozích let budou pouze orientační a rozpočet se následně přizpůsobí konkrétním změnám předem.¹⁶

Rozpočet sestavujeme na základě zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, konkrétně v § 4-10. §4 a §6 nám přesně zadává postup při jeho sestavování, obsahu a dalších úkonech. Je nutno poznamenat, že rok kalendářní je shodný s rokem rozpočtovým. Podle zákona je každá organizace povinna vytvořit v první řadě střednědobý výhled rozpočtu, což je v podstatě více let dopředu. Z toho rozpočtu dále vychází při sestavování ročního rozpočtu. Obsah rozpočtu tvoří veškeré příjmy a výdaje. Dále je zde uvedeno tvoření a použití fondů. V poslední řadě uvádí také veškeré dotace¹⁷

Hotový návrh rozpočtu má příspěvková organizace povinnost zveřejnit, a to přesně danou formou, kterou stanovuje § 28a zákona 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. V první řadě musí být střednědobý výhled rozpočtu zveřejněný na internetových stránkách dané organizace a zřizovatele, a to po celou dobu, než dojde k jeho schválení.¹⁸

2.5.2. Fondy příspěvkových organizací

V rámci hospodaření mohou příspěvkové organizace vytvářet určité fondy jako například fond rezervní nebo investiční. Tuto možnost jim dává § 29 zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Pokud se fond nevyčerpá, zůstatek se převádí do následujícího roku. Podle § 30 zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů fondy slouží k lepšímu chodu a hospodaření. Musí být však schváleny zřizovatelem.

2.5.2.1. Investiční fond

Investiční fond je využíván příspěvkovou organizací na financování různých projektů a dalších investičních potřeb. Mezi jeho hlavní zdroje patří odpisy z hmotného a nehmotného

¹⁶ PLAMÍNEK, Jiří. *Řízení neziskových organizací: první český rádce pro pracovníky v občanských sdruženích, nadacích, obecně prospěšných společnostech, školách, církvích a zdravotnických zařízeních*. Praha: Nadace Lotos, 1996. str. 74

¹⁷ § 4-10 zákona 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

¹⁸ § 28a zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

dlouhodobého majetku, investiční dotace z rozpočtu zřizovatele, investiční příspěvky ze státních fondů a neposlední řadě například výnosy z prodeje svěřeného dlouhodobého hmotného majetku, avšak pouze v případě, zda-li to zřizovatel schválí. Nachází se zde také možnost krytí investičních potřeb z různých investičních úvěrů a půjček, opět pouze pokud to zřizovatel schválí.¹⁹

2.5.2.2. Rezervní fond

Pokud dojde k situaci, že by výdělek z hlavních i jiných činností příspěvkové organizace nebyl dostatečně vysoký, aby pokryl veškeré náklady, řešení nalezneme v § 55 zákona 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.

Tento paragraf stanoví, že pokud taková situace nastane a za běžný rok dojde ke ztrátě, musí zřizovatel projednat se statutárním orgánem zabezpečení jeho uhrazení, a to do konce následujícího roku. Možnosti jsou následující, jedna z možností je uhrazení ztráty z rezervního fondu, u kterého se dá říci, že se jedná o jeden z jeho hlavních důvodů založení.²⁰

Pokud se však v rezervním fondu nenachází dostatek financí na uhrazení zbylé ztráty, dochází k hrazení z rozpočtu kapitoly zřizovatele.²¹

Může nastat situace, že ztrátu se nepodaří uhradit, ani z rezervního fondu, rozpočtu kapitoly zřizovatele. Poté je zde ještě možnost ponechat ztrátu do příštího roku a uhradit jí ze zlepšeného hospodářského výsledku. Pokud i tato varianta bude neúspěšná, nastává situace, kdy dle § 55 odst. 3 zákona 218/2000 Sb., dochází ke zrušení příspěvkové organizace zřizovatelem. K tomuto kroku není potřeba souhlas ministerstva.²²

V situacích, kdy se podaří ztrátu z předešlého roku dorovnat, v podstatě nedochází k žádné změně. Příspěvková organizace hospodaří dále stejným způsobem jako doposud. Kvůli těmto

¹⁹ § 31 zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

²⁰ § 55 odst. 2 zákona č. 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

²¹ § 55 odst. 2b zákona č. 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

²² § 55 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

situacím je určitě namístě, aby daná organizace rozhodně dbala na to, aby v rezervním fondu měla dostatek financí, právě proto, kdyby nečekaně nastala tato situace.

Dle mého názoru by každá příspěvková organizace měla mít tento fond na prvním místě. Právě rezervní fond zlepšuje hospodářský výsledek. Mimo jiné slouží také například k uhrazení různých sankcí.

2.5.2.3. *Fond odměn*

Další fond, který mohou příspěvkové organizace vytvářet, je fond odměn. V podstatě slouží také ke zlepšení hospodaření organizace, a to až do výše 80%. Vytvoření tohoto fondu je možné ve chvíli, kdy organizace má za sebou rok se zlepšeným hospodářským výsledkem. Tento krok musí schválit samozřejmě zřizovatel organizace. Jak nám napovídá již název, fond slouží k hrazení odměn pro zaměstnance.²³

2.5.2.4. *Fond kulturních a sociálních potřeb*

Tento fond tvoří určité procento z ročního objemu nákladu na mzdy. Dále sem řadíme také přijetí peněžních darů, různé náhrady od pojišťovny, odměny za pracovní pohotovost a podobné zdroje. Jeho hlavní funkce je zabezpečování kulturních a sociálních potřeb. Používá se také například na nákup rekreačních poukazů, pořizování dlouhodobého majetku, příspěvek na stavování či ubytování a dalších.²⁴

2.5.3. *Finanční kontrola*

V jakém rozsahu a jaké jsou cíle finanční kontroly přesně vymezuje zákon č. 320/2001 Sb. zákon o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole). Finanční kontrola je nezbytná a měla by zjišťovat, zda-li příspěvková organizace

²³ § 32 zákona č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

²⁴ MÁČE, Miroslav. *Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu: aplikace v příkladech*. Praha: Grada, 2012. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-247-3637-2. str. 177

efektivně a účelně nakládá s finančními prostředky svého zřizovatele či financí získaných z různých dotací, fondů a podobně.

Hlavní cíle finanční kontroly je prověřovat, zda-li jsou správným způsobem dodržovány právní předpisy a veškerá opatření, které s finančním hospodařením příspěvkových organizací souvisejí. Mezi další patří ochrana proti jakémukoliv zneužití veřejných prostředků a různým nesrovnalostem právě kvůli porušení výše zmiňovaných právních předpisů. Má za úkol také chránit před trestnou činností a hlídat vysokou efektivitu při nakládání s nimi.²⁵

Pravidelná finanční kontrola slouží hlavně jako prevence. Mezi další výhody můžeme zařadit i přehled veškerého hospodaření příspěvkové organizace za konkrétní období. Tudiž máme přehled o tom, jak organizace funguje a zda-li je její činnost dostatečně efektivní.

2.6. Daňový režim příspěvkových organizací

2.6.1. Daň z nabytí nemovitých věcí

Daň z nabytí nemovitých věcí upravuje zákonné opatření č. 340/2013 Sb. Novelizace tohoto zákona nabyla účinnosti během roku 2016, zákonem č. 254/2016 Sb. Na základě § 1 novelizovaného zákonného opatření č. 340/2013 Sb., se poplatníkem daně stává nabyvatel vlastnického práva k určité nemovité věci, a to bez výjimky. Tato celkem zásadní změna by měla ujasnit nesrovnalosti, které se týkaly dohadů, zda-li bude poplatníkem daně převodce nebo nabyvatel vlastnických práv. Tato změna doplnila mezery ve výkladu práva a výrazně ho zjednodušila. Podle stanov zákona před novelizací, bylo možných více variant, kdo bude poplatníkem daně, což mělo za následek určité nejasnosti a komplikace například při řešení směnných smluv.²⁶

²⁵ § 4 zákona č. 320/2001 Sb. Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů

²⁶ MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKÚPKOVÁ. *Příspěvkové organizace ...* Praha: Wolters Kluwer, 2014-. ISBN 978-80-7598-086-1. str. 3

Dalším důležitým stanoviskem daně je předmět daně. Který je přesně vymezen v § 2 zákona o dani z nabytí nemovitých věcí. Předmětem daně je „úplatné nabytí vlastnického práva k nemovité věci, která je pozemkem, stavbou nebo jednotkou nacházející se na území ČR, právem stavby, jímž zatížený pozemek se nachází na území ČR, spoluvlastnickým podílem na některé z výše uvedených nemovitých věcí“²⁷

Od roku 2014 máme z pohledu nabytí práva 3 možnosti. V prvním případě nabytí vlastnického práva, při tzv. smluvním převodu, přímo souvisí se zápisem nemovitosti do katastru. U věcí, které nejsou zapsány v katastru nemovitostí, nabýváme vlastnického práva dnem, který spjatý s účinností dané smlouvy. V poslední řadě je zde varianta, při které se držíme nějaké skutečnosti, tou může být například rozhodnutí soudu.²⁸

Dle zákona existují určité výjimky, ve kterých můžeme být od daně osvobozeni. Tyto případy upravuje také zákonné opatření č. 340/2013 Sb., osvobozením od daně z nabytí vlastnického práva se zabývají §6 až 9. § 6 obsahuje řešení v oblasti veřejnoprávní, zde je přesně stanoveno, kdo může být od této daně osvobozen. V § 7 máme stanoveny věcná osvobození u nových staveb.²⁹ Což je v podstatě odpuštění prvního úplatného vlastnického nabytí vlastnického práva. § 8 upravuje osvobození u jednotek. Tím jsou myšleny například nebytové prostory, stavby, které už nejsou považovány za novou stavbu a další. Co se týče ostatních možných osvobozeních, ty najdeme v § 9.³⁰

Nesmíme zapomínat na skutečnost, že je nutné stanovit základ daně. Zabývá se tím tentýž zákon v § 10 až 25. „Základem daně je nabývací hodnota snížená o uznatelný výdaj.“³¹ Nabývací hodnotou může být sjednaná cena. Tato cena obsahuje DPH a zjednodušeně se jedná o sjednanou částku za nabytí vlastnických práv. Další nabývací hodnotou je srovnávací daňová hodnota. Jedná se o pojem značící částku odpovídající 75% zjištěné ceny nemovitosti. Jako zjištěnou cenu chápeme částku, která přesně stanovena zákonem, který určuje oceňování

²⁷ MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace ...* Praha: Wolters Kluwer, 2014-. ISBN 978-80-7598-086-1. str. 4

²⁸ MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace ...* Praha: Wolters Kluwer, 2014-. ISBN 978-80-7598-086-1. str. 5

²⁹ § 6 až 9 zákona 340/2013 Sb. O dani z nabytí nemovitých věcí

³⁰ MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace ...* Praha: Wolters Kluwer, 2014-. ISBN 978-80-7598-086-1. str. 5,6

³¹ § 10 zákonného opatření č. 340/2013 Sb.

majetku.³² Každý je povinen dle zákona správně vyplnit daňové přiznání, ve kterém uvede veškeré své příjmy a popřípadě, pokud se to dotýčné osoby týká, uvede zde tzv. úlevy na daních.

2.6.2. Daň z nemovitých věcí

Daně z nemovitostí upravuje zákon č. 338/1992 Sb. o dani z nemovitých věcí. Poslední novelizace zákona proběhla zákonem č. 225/2017 Sb., který změnil zákon o stavebním řádu a územním plánování. Změny týkající se daní z nemovitých věcí nebyli tak razantní, tato novela je považována pouze jako drobná úprava, týkající se spíše terminologie pojmů. Při řešení daní nemovitých věcí je nutné se řídit i dalšími předpisy. Těmi jsou například stavební zákon, občanský zákoník nebo katastrální zákon. Nelze vycházet pouze z jednoho, propojení těchto předpisů je zcela nezbytné. Přesné vymezení, kdy se jedná o věc movitou a nemovitou nalezneme v občanském zákoníku v § 498, formuluje přenou definici, za jakých podmínek se jedná o věc nemovitou. „*Nemovité věci jsou pozemky a podzemní stavby se samostatným účelovým zaměřením, jakož i věcná práva k nim a práva, která za nemovité věci prohlásí zákon. Stanoví-li zákon, že určitá věc není součástí pozemku a nelze-li takovou věc přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, je i tato věc nemovitá.*“³³ Další specifikace, která nám pomůže při určování věci nemovité je obsažena v § 506 občanského zákoníku, který stanoví, že „*součástí pozemku je prostor nad povrchem i pod povrchem, stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení s výjimkou staveb dočasných, včetně toho, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech*“³⁴

Daň z nemovitostí je tvořena následujícími. Daní ze staveb, pozemků a jednotek. Veškerá specifická úprava je stanovena v Občanském zákoníku. Přesně v § 1159 OZ. Jedná-li se o majetek svěřený, poplatníkem není příspěvková organizace, ale její zřizovatel. Daňové přiznání podáváme do konce ledna. Nacházíme zde výjimku, kdy se daňové přiznání nepodává zpětně, ale předem. Což znamená, že za rok 2019 je konečný termín podání 31.1. 2019.³⁵

³² MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace ...* Praha: Wolters Kluwer, 2014-. ISBN 978-80-7598-086-1. str. 7

³³ § 498 zákona 89/2012 Sb. občanské zákoníků, nemovité a movité věci

³⁴ § 506 zákona 89/2012 Sb. občanské zákoníků

³⁵ MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace ...* Praha: Wolters Kluwer, 2014-. ISBN 978-80-7598-086-1. str. 13-24

2.6.3. Daň z příjmů

Tento daňový systém je velice složitý. Proběhlo zde mnoho novelizací, některé velice zásadní. Poslední novelizace proběhla zákonem č. 170/ 2017 Sb., který změnil určité zákony v daňové oblasti. Příspěvkové organizace se stávají poplatníky daně z příjmu právnických osob. Rozsah zdanění ovlivňuje, zda-li se sídlo nachází na území České republiky a má daňovou povinnost.

Příspěvková organizace se řadí mezi tzv. veřejně prospěšné poplatníky daní. Tato skutečnost znamená, že vykonávají svou hlavní činnost a nejedná se o podnikání. Právě zařazení příspěvkových organizací do této skupiny má výrazný dopad na způsob, jakým dochází ke zdanění. Patří do skupiny, u kterých je uplatňovaný tzv. úzký základ daně, což znamená, že se zdanění týká pouze některých druhů příjmů. Mezi příjmy podléhající zdanění patří zejména ty, které získají z doplňkové a jiné činnosti. Výjimku najdeme pouze u příspěvkových organizací poskytující zdravotní služby, podle zákona o zdravotních službách. Pokud nemají toto oprávnění, platí u nich uplatnění úzkého základu daně. U organizací, které mají oprávnění se bude uplatňovat široký základ daně, což znamená, že daně se vztahují na všechny příjmy, jedinou výjimku tvoří investiční dotace.³⁶

³⁶ MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKŮPKOVÁ. *Příspěvkové organizace ...* Praha: Wolters Kluwer, 2014-. ISBN 978-80-7598-086-1. str. 27

2.7. Zrušení a zánik příspěvkové organizace

Zrušení příspěvkové organizace je celkem dlouhý proces, tudíž pokud se zřizovatel rozhodne o jejím zrušení, kroky vedoucí ke jejímu zániku musí začít i několik měsíců před datem, ke kterému organizace zanikne.

Řídíme se podle § 27 odst. 9, který nám stanoví přesné podmínky „*Ke vzniku, k rozdělení, sloučení, splynutí nebo zrušení příspěvkové organizace dochází dnem určeným zřizovatelem v rozhodnutí, jímž též určí, v jakém rozsahu přechází její majetek, práva a závazky na nové anebo přejímající organizace. Rozhodne-li zřizovatel o zrušení organizace, přechází uplynutím dne uvedeného v jeho rozhodnutí o zrušení její majetek, práva a závazky na zřizovatele. Ke sloučení nebo splynutí příspěvkové organizace může dojít pouze u příspěvkových organizací téhož zřizovatele.*“³⁷

Máme-li příspěvkovou organizace, která je zřízena pouze na dobu určitou, proces je poněkud jednodušší a organizace zaniká datumem, sjednaným ve zřizovací listině. Těchto organizací je podstatně méně. Většinou jsou příspěvkové organizace zakládány na dobu neurčitou, kde je postup při zrušení o hodně složitější.

U organizací zřízených na dobu neurčitou je proces, nebo-li doba mezi rozhodnutím o zrušení a zánikem, rozhodně delší a můžeme říct, že se to týká i několika měsíců, než organizace skutečně zanikne. Pokud se zřizovatel rozhodne o jejím zrušení, následuje projednávání zastupitelstva obce, která rozhodne o termínu ukončení existence příspěvkové organizace a následné vymazání z obchodního rejstříku.

Ať už se jedná o první nebo druhý typ společné mají skutečnost, při které musíme mít na paměti, že zároveň rušíme právnickou osobu, tudíž doba mezi rozhodnutím o zrušení a zánikem musí být dostatečně dlouhá na to, aby proběhla nezbytná inventarizace majetku, jejích závazků, ukončení účetnictví a v neposlední řadě vymazání oznámení o zániku právnické osoby, všude tam, kde je evidována.

³⁷ § 27 odst. 9 Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Kromě správného zrušení příspěvkové organizace, oznámení potřebných orgánům a vymazání z obchodní rejstříku, je zřizovatel povinen vyřešit statutární orgán příspěvkové organizace. Zapeklitost při rušení statutárního orgánů spočívá ve skutečnosti, že statutární orgán je zároveň zaměstnancem příspěvkové organizace. Tudíž jeho rušení a následná výpověď zaměstnance musí probíhat podle zákoníku práce.

O naložení s veškerým majetkem, se kterým organizace hospodařila, dále rozhoduje zřizovatel a ke dni ukončení existence organizace přebírá veškerá její práva a závazky. Je nutné podotknout, že zde nemůžeme aplikovat tzv. krok transformace, což v podstatě znamená změnit příspěvkovou organizaci na jinou právnickou osobu. V tomto případě musí dojít k zrušení organizace a následnému vytvoření jiné právnické osoby.³⁸

³⁸ MOCKOVČIAKOVÁ, Alena, Danuše PROKŮPKOVÁ a Zdeněk MORÁVEK. *Příspěvkové organizace*. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-736-0.

3 Muzeum jako příspěvková organizace

Masarykovo muzeum v Hodoníně je příspěvková organizace Jihomoravského kraje. Zřizovatelem je tedy Jihomoravský kraj, který sídlí v Brně. Muzeum má historické, archeologické a etnografické zaměření. Muzeum se skládá celkem ze čtyř poboček, a to Vlastivědné muzeum v Kyjově, Městské muzeum Veselí nad Moravou a Slovanské hradiště v Mikulčicích, národní kulturní památka. Hodonínské pracoviště je asi nejvíce známo díky T. G. Masarykovi, který se v Hodoníně narodil a strávil dětství na Hodonínsku. Není divu, že hraje ve zdejším muzeu hlavní roli.

Muzeum má více poboček a je obtížné jmenovat jednu konkrétní věc, která by byla jakousi ozdobou muzea, protože každá pobočka má jiné zaměření a poměrně zásadně se od sebe liší. Vzhledem k významu a ohlasům veřejnosti by se za ni určitě dal považovat revitalizovaný areál Slovanského hradiště v Mikulčicích. V současné době je zde k vidění mj. expozice nad prvním a druhým kostelem pod názvem Velkomoravské Mikulčice – Druhý kostel a sakrální architektura knížecího hradu, která získala cenu Národní soutěže muzeí Gloria musaealis v kategorii Muzejní výstava roku 2008.

Význam regionu přesahuje i expozice T. G. Masaryk a rodný kraj v zámečku Masarykova muzea v Hodoníně i přes fakt, že tato expozice pochází z roku 1997. Stejně jako v případě Mikulčic se jedná o nadčasové, architektonicky i odborně kvalitně zpracované, vnitřně logicky provázané souborné autorské dílo s osobitým rukopisem, které nastavilo vysokou laťku pro další následovníky v případě její obnovy. Obnovy stálých expozic jsou vždy nákladné záležitosti, náročné na přípravu po stránce odborné i umělecké. Nachází se v nich spousta prvků vytvořených na míru, aby návštěvníky bavily, je potřeba do nich vnést příběh, pracovat s interaktivitou a umožnit jim radost z poznávání se silným emočním zážitkem. Nynější expozice, která vznikla v 90. letech, vyšla zhruba na 5 miliónů korun a lze důvodně předpokládat, že náklady na novou expozici budou ještě vyšší. Je logické, že současná expozice věnovaná T. G. Masarykovi zastarává fyzicky díky prostému opotřebování věcí, ale i morálně díky vývoji technologií, novým výstavním trendům i vývoji poznání v oblasti historie i masarykovských bádání. Nicméně je zpracovaná tak, že i v současné době dokáže návštěvníky z řad odborné i laické veřejnosti oslovit, přinášet jim nové poznatky a muzeum se na ni rozhodně nemusí stydět, stále je hodnocena pozitivně.

Do budoucna se bude určitě pracovat na její obměně, ale proces vzniku nové expozice je náročný odborně, finančně, časově i administrativně. Současné legislativní prostředí i podmínky evropských i jiných dotací proces vzniku nových expozic časově protahují i na několik let, ztěžují jejich vývoj a ve chvíli, kdy dojde k jejich fyzické realizaci, jsou prakticky staré. V minulých letech byla navíc značná část úsilí a finančních prostředků soustředěna na Slovanské hradiště v Mikulčicích, NKP, které aspiruje na zápis na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví, což i tak vysokou zátěž ještě zvyšuje.

Přesto, že muzeum v minulých letech udělalo velký kus práce, byla většina dotací směřována na pobočku v Mikulčicích a ostatní pobočky zůstaly lehce v pozadí. Potřebné milionové náklady neměl k dispozici ani krajský úřad ani muzeum, ale pro muzeum byly další změny nereálné i z ohledu na potřebnou administraci a dané personální složení.

Z evropských dotací byla financována propagace muzea, akustické úpravy víceúčelového sálu Evropa, čímž muzeum získalo v Hodoníně hodnotný prostor pro pořádání akcí s důstojným zázemím nebo sanace vlhkosti ohradní zdi zámečku Masarykova muzea v Hodoníně, vše z OP Přeshraniční spolupráce SR-ČR ve spolupráci s městem Holíč, zatímco přeshraniční projekty v Mikulčicích byly realizovány s obcí Kopčany a investorem rekonstrukce návštěvnického centra v Mikulčicích byl Jihomoravský kraj. Podařilo se také lépe zabezpečit ochranu sbírek opravou půdního depozitáře na zámečku Masarykova muzea v Hodoníně a zejména novou přístavbou Vlastivědného muzea Kyjov, kde byl pořízen nový depozitář z finančních prostředků zřizovatele. Vlastivědné muzeum v Kyjově má velký a velmi hodnotný zbytkový fond, ať už se to týká starých tisků nebo etnografických či legionářských sbírek, včetně poměrně unikátních záležitostí. Není úplně běžné, aby kraj poskytl finance na vybudování nového depozitáře, vzhledem k tomu, že se jedná o věc, která se obtížně prezentuje veřejnosti a nemá vliv na pozitivní vývoj návštěvnosti. Obecně je velice těžké získávat finance na tyto účely, i když jsou pro muzeum nepostradatelné.³⁹

³⁹ *Masarykovo muzeum v Hodoníně* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.masaryk.info>

Vlastivědné muzeum Kyjově prochází v současné době další etapou změn. Z dotace poskytnuté IROP rekonstruovalo zámeček, v němž sídlí, a právě teď se tam připravují nové expozice, takže doufejme, že se stane další výkladní skříní toho muzea.⁴⁰

3.1. Zřizovací listina

3.1.1. Hlavní cíle

Mezi jeho hlavní cíle patří zajištění úkonů v oblasti kultury, což znamená získávat, shromažďovat, ochraňovat, trvale uchovávat a zpřístupňovat veřejnosti různé přírodniny a lidské výtvořy, které jsou součástí kulturního dědictví. Dalším cílem je shromažďovat a zpracovávat doklady o životě a díla T. G. Masaryka v co nejširším rozsahu, umožnit a zprostředkovat jejich veřejné užívání v souladu se zákonem č. 122/2000 Sb. O ochraně sbírek muzejní povahy.

3.1.2. Předmět činnosti

Předmětem činnosti je shromažďování přírodnin a lidských výtvořů, včetně děl výtvarného umění. Muzeum má za úkol jejich správu a evidenci, trvalé uchovávání, restaurování, zpřístupňování veřejnosti a poskytování služeb, které slouží pro studijní nebo vědecké účely.

K dalším činnostem patří také zapůjčování sbírek nebo předmětů, za účelem vědeckého zkoumání či restaurování. Mohou také provozovat knihovny v souladu se zákonem č. 257/2002 Sb. O knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb.

Mají na starosti i zpracovávání odborných posudků a expertíz. Mohou pořádat různé výstavy, průvodcovské a přednáškové činnosti, odborné konference, semináře a kurzy. Do jejich činnosti spadají například i koncerty a jiné kulturní akce. Do kompetencí této příspěvkové

⁴⁰ *Masarykovo muzeum v Hodoníně* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.masaryk.info>

organizace patří také prodej zboží a publikací, které souvisejí s vlastními sbírkami, expozicemi nebo výstavami.

3.1.3. Statutární orgán a jeho vystupování

V čele této příspěvkové organizace stojí ředitel, kterého jmenuje a odvolává Rada Jihomoravského kraje. Ředitel má za úkol jednat jménem příspěvkové organizace v souladu s obecně závaznými právními předpisy. Oprávnění, jaká má, jsou opět dána zřizovací listinou. Jeho povinností je jmenovat svého zástupce, ten jej bude zastupovat po dobu jeho nepřítomnosti.

3.1.4. Vymezení majetku

Příspěvková organizace dostává od svého zřizovatele k hospodaření nemovitý majetek, zapisovaný v katastru nemovitých věcí a také ostatní majetek, který musí organizace vést v účetnictví. Práva k majetku nabývá příspěvková organizace dnem počátku účinnosti zřizovací listiny. Veškeré vymezení majetku je opět podrobně vymezeno ve zřizovací listině.

Rozsah tohoto majetku se: *„zvýšuje o majetek, který byl této příspěvkové organizaci předán v souladu s příslušnými předpisy z důvodů nepotřebnosti pro jinou příspěvkovou organizaci zřízenou Jihomoravským krajem nebo pro Krajský úřad Jihomoravského kraje, a to v okamžiku jeho převzetí“*

Další majetek tvoří: *„sbírkové předměty, které jsou v souladu se zákonem č. 122/2000 Sb. O ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zapsány v Centrální evidenci Ministerstva kultury ČR“⁴¹*

⁴¹ § 14, § 35 odst. 2 písm. j) zákona č. 129/2000 Sb. O krajích a ustanovení § 27 zákona 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

3.2. Stálá expozice T. G. Masaryka

Právě v Masarykově muzeu v Hodoníně se nachází první profesionálně vytvořená stálá expozice T. G. Masaryka. Není divu, protože je to nejvýznamnější zdejší rodák. Expozice provází návštěvníky po cestě Masarykovým životem od raného dětství. Zachycuje jeho studia na Moravě, ve Vídni i v Lipsku, dále jeho univerzitní i politickou kariéru, vztah k rodnému kraji i k rodině a vůbec nejdůležitější životní etapy, věnuje se jeho odkazu.

Návštěvník si může také prohlédnout některé věci, které patřily T. G. Masarykovi nebo jeho rodině. Expozice je umístěna v přízemí zámečku a návštěvník zde může vidět například klobouk, jenž byl součástí poslanecké uniformy, kovadlinu z dílny, v níž se Masaryk učil kovářem či repliku Masarykova jezdeckého oděvu včetně jezdeckých bot nebo klavír paní Charlotty Masarykové.

Nedílnou součástí expozice jsou kopie různých dokumentů, děl a fotografií. Expozice je otevřena od 18. 5. 1997. Obsahuje tři krátké filmy v průběhu prohlídky a jeden delší v závěru. První tři filmy se nacházejí přímo v návštěvnické trase a jsou konstruovány tak, aby informace v nich byl procházející návštěvník schopen pojmout, proto mají pouze kolem tří minut. První film je věnován období od Masarykova příchodu do Prahy zhruba od roku 1880 do roku 1906 a vypovídá spíš o Masarykově vědecké a literárně kritické činnosti. Druhý dokument již signalizuje určité náznaky, že se schylovalo k válce, tudíž ukazuje Masarykův život od roku 1907, kdy už bylo poměrně jasné, že válka časem bude, do roku 1918, resp. do jeho zvolení prvním československým prezidentem. Poté se v místnosti zvané Prezidentská nachází ještě jeden program a tím je zkrácený Masarykův projev k 28. říjnu 1928, tedy k 10. výročí republiky s podkresem z dobových filmových dokumentů a na konci následuje souhrnný dvacetiminutový dokument. Všechny čtyři filmy byly vyrobeny pro tuto expozici a nelze je vidět jinde než právě zde.

Je plánována obměna stávající expozice, ale muzeum se za ni stydět rozhodně nemusí, i přes to že už má přes 20 let. Bohužel náklady na tvorbu nové expozice jsou vysoké, tudíž se musí nejprve zajistit potřebné finanční prostředky. Protože v minulých letech došlo k přirozenému rozvoji nových technologií a odborných poznatků, je potřeba zpracovat kvalitní libreto, aby bylo možno vysoutěžit návrh nové podoby expozice a zároveň připravit

rekonstrukci návštěvnických prostor. Je důležité, aby nová expozice návštěvníky bavila, zároveň zajistit návštěvníkům zázemí odpovídající současným standardům a vytvořit tak pro všechny příjemné prostředí. Můžeme těšit na novou expozici v několika nejbližších letech.⁴²

3.3. Výročí 100 let od založení Československa

Minulý rok Masarykovo muzeum připravilo řadu aktivit k připomenutí 100. výročí založení Československa a zároveň 100 let od ukončení tzv. Velké války. Právě zde v Hodoníně se první prezident samostatného Československa narodil a zdejší muzeum se přirozeně z velké části zaměřuje hlavně na jeho život a dílo. Právě díky těmto akcím je ovlivňováno velké spektrum společnosti. Mají za úkol připomenout lidem vlastenectví a oprávněnou hrdost na náš národ a vlastenectví.

Seriál akcí ke 100. výročí se uskutečnil od března až do prosince roku 2018, veškerým návštěvníkům se naskytl možnost blíže nahlédnout na život tak významné osobnosti, jakou je právě T. G. Masaryk. Vše proběhlo ve spolupráci s dalšími institucemi a zapojit se mohli i jednotlivci. Jedna z autorských výstav k výročí pod názvem Máme republiku! byla věnována životu zde v Hodoníně za první světové války a vzniku Československa, další se týkala pomníků T. G. Masaryka na Hodonínsku. V průběhu roku se konaly různé vědomostní soutěže, cyklovýlety po Masarykových stopách, noční prohlídky expozice, komponované programy, divadelní představení a další.

Doslova vrcholnou akcí byla výstava s názvem Máme republiku! Jak již bylo uvedeno, částečně byla věnována životu ke konci I. světové války v Hodoníně, prožívání vzniku Československa zde a doprovodný program Život I. republiky. V rámci této akce byly na programu přednášky, divadelní vystoupení, ukázka vojenské výzbroje a zbraní. Dokonce se uskutečnila i malá módní přehlídka módy první republiky.

Paní ředitelka zdejšího muzea mi tuto, v podstatě celoroční akci, zhodnotila velmi pozitivně. Dá se říci, že to do města přilákalo skoro o třetinu více návštěvníků než předchozí rok, z čehož měla velkou radost. Organizování této velké, a hlavně dlouhodobé akce, nebylo

⁴² *Masarykovo muzeum v Hodoníně* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.masaryk.info>

vůbec jednoduché. Celou akci plánovali již celý předchozí rok, aby se vše stihlo zařídit a uskutečnilo se podle návrhu pracovníků muzea a možností muzea a jeho spolupracovníků.

Ostatně s pořádáním těchto větších akcí má muzeum velké zkušenosti. Tato akce uzavřela projekt, který začal v roce 2014 pod názvem Velká válka 1914-1918, což už podle roků uvedených v názvu napovídá tomu, že se jednalo o projekt zaměřený na průběh 1. světové války, její následky a následný velký zlom v naší historii.

Musím říct, že ačkoliv je Hodonín celkem malé město, byla jsem až překvapená, kolik projektů a akcí zdejší muzeum pořádá, a hlavně kolik to přiláká návštěvníků. Je vidět, že lidé se o historii stále zajímají a jsou ochotni za takovými projekty přijet až z Čech a hodně návštěvníků ze Slovenska.

Muzeum díky své poloze, což je téměř na hranicích se Slovenskem, láká i slovenské návštěvníky, kterým je právě zaměření Masarykovo muzea a jeho aktivity blízké díky naší dlouhodobé společné historii. Plánování těchto projektů rozhodně není zbytečné, ba naopak se v průběhu let ukázalo, že zdejší muzeum, ačkoliv nepatří rozhodně mezi ty největší u nás, svým významem velice dobře konkuruje i větším muzeím.

Je nutno podotknout, že muzeum větší akce koná celkem často a ohlasy jsou velice dobré. V minulosti již muzeum pořádalo spoustu takových akcí. Například v roce 2013 se uskutečnilo výročí 20 let od vzniku samostatné České republiky. Hodně často také spolupracuje s městem a s dalšími muzei na různých akcích. Do budoucna se návštěvníci můžou těšit další takového monumentální výstavy. Další větší akce se bude konat rozhodně v roce 2020, kdy se bude slavit výročí narození hodonínského rodáka a hlavní osobnosti tohoto muzea, kterým je samozřejmě Tomáš Garrigue Masaryk.⁴³

⁴³ *Masarykovo muzeum v Hodoníně* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.masaryk.info>

3.4. Rozhovor s paní ředitelkou Mgr. Irenou Chovančíkovou

1. Jak byste zhodnotila akci k výročí 100 let od založení republiky, kterou jste konali minulý rok?

Organizace výročí byla náročná, ostatně jako vždy, když se koná větší akce podobného rázu. Ovšem nepatřilo to k nejnáročnějším akcím, byly i monumentálnější oslavy, například v roce 2013 Cyrilometodějské oslavy, které se týkaly hlavně Slovanského hradiště v Mikulčicích. Náročnost spočívá v nutnosti odborného zpracování, vyúčtování účelových dotací, provedení výběrových řízení a podobně. Podařilo se udělat celistvý komplexní program na celý rok s cílem zaujmout potencionální návštěvníky, kteří měli zájem dozvědět se více o vzniku našeho státu.

Většinou se jedná o širokou spolupráci, kdy se zapojí hodně subjektů. Mezi nejvýznamnější patří pochopitelně město Hodonín. Dále například Masarykův ústav a archiv AV ČR, Klub vojenské historie Slovácko, ochotnický soubor Svatopluk, základní umělecká škola, městská knihovna, Hodonínský symfonický orchestr a smíšený pěvecký sbor, Dům kultury, smíšený pěvecký sbor Gymnázia Hodonín Barbastella nebo Státní okresní archiv, který patří z důvodu časté spolupráce k velmi významným partnerům. Je třeba to vzít jako příklad, protože ve skutečnosti jich existuje mnohem víc. Spolupráce probíhá i se soukromými subjekty. Město Hodonín financuje spoustu akcí nebo se na jejich financování podílí dotacemi, obzvlášť těch větších, mezi které patří v muzeu autorské výstavy, muzejní noci, nebo vydávání publikací.

Výstavy bývají propojené s dalšími programy, aby návštěvníky nenudily a byly tak pro různé skupiny návštěvníků, hlavně pro děti, zajímavější. Muzeum také pořádá dny otevřených dveří, které se konají 7. března (Masarykovo narození), 18. května (Mezinárodní den muzeí), 14. září (Masarykovo úmrtí) a 28. října (vznik Československa), případně jimi muzeum reaguje na některou událost či výročí. Zároveň v rámci výročí souvisejících s osobností T. G. Masaryka nebo se vznikem samostatného Československa, ředitelka u pomníku T. G. Masaryka většinou vystupuje s projevem nebo pietní akty moderuje, jelikož je předsedkyně Masarykovy společnosti v Hodoníně a zároveň vede Masarykovo muzeum v Hodoníně. Souběžně s tímto projektem probíhaly na území města další akce. Například lze uvést akci odborně zaštitěnou Masarykovým ústavem a archivem AV ČR pod názvem Zažijte to znovu, kdy město

zareagovalo na atraktivní nabídku a zdejší organizace ji doplnily o hodonínské realie. Muzeum dodalo organizátorům kvízové otázky pro děti a zajistilo dva výstupy na pódiu.

Nejen dobrý pocit z úspěšné akce, ale také počet návštěvníků a zájem médií mohl značit, jak úspěšná tato oslava byla. O průběh oslav 100. výročí, jejich význam pro současnost a další souvislosti se zajímala veřejnosprávní i soukromá média, a to nejen česká, ale i slovenská, což paní ředitelka Masarykova muzea vnímá velmi pozitivně. Na Slovensku se na politické scéně projevuje místy spíše antisemitismus, nacionalismus, odkaz T. G. Masaryka a první republiky není vnímán vždy pozitivně. V souvislosti s výročím se viditelně projevovaly na různých úrovních názory, že bez první republiky by nebyly ani samostatné demokratické státy Čechů a Slováků, a to je třeba vnímat jako pozitivní posun.

2. Plánujete do budoucna nějakou změnu nebo novou expozici?

Plány jsou velké, ale záleží hlavně na ekonomice. Zpracována je v realizačním stupni projektová dokumentace depozitáře v Hodoníně, je k ní vydáno stavební povolení. Nově rekonstruovaný objekt zakoupený zřizovatelem za účelem depozitáře je pro muzeum životně důležitý. Muzeum se potýká s nedostatkem prostor pro péči o sbírky, velkým problémem jsou také rychle vzrůstající počty sbírkových předmětů ze záchranných archeologických výzkumů. Muzeum se nachází v oblasti s velmi starým osídlením a téměř při každém archeologickém zásahu se něco najde. Sbíрка roste poměrně rychle, a tak ubývají prostory, kam je lze ukládat. Předpokládané náklady na rekonstrukci nového objektu jsou ve výši cca 45 milionů korun. V roce 2018 byla podána žádost o dotaci z IROP, ale z důvodu nedostatku finančních prostředků v daném opatření je projekt v seznamu náhradních projektů.

Seznam náhradních projektů obsahuje pětadvacet projektů a mezi nimi dva hodonínské (depozitář v Hodoníně a stavební úpravy a obnova expozic Městského muzea Veselí nad Moravou), které získaly dostatečný počet hlasů, ale nedostalo se na ně. Depozitář získal plné bodové hodnocení, ale čeká se, jestli budou ještě nějaké finance přelokovány na opatření pro muzea, což je jeden z nejdůležitějších kroků potřebných k dalšímu rozvoji. Jde o ochranu sbírkových fondů, se kterými muzea pracují, jsou naším kulturním dědictvím chráněným ze zákona č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy a o podmínky pro odbornou práci.

Realizací projektu by muzeum získalo možnost přesunout správu sbírek včetně celého archeologického týmu k archeologickým sbírkám i dalším sbírkám a tím dát vzniknout prostoru pro ostatní pracovníky týmu muzea, například pro ekonomický úsek nebo pro práci s veřejností. Prostory jsou tak nedostačující, že má personál málo místa, i když se jedná o lidi výkonné, kteří odvádí kvalitní práci, ale podmínky nejsou takové, jaké by si muzeum zasloužilo. Účelová dotace, která je v Hodoníně již schválena, je určena na projektovou dokumentaci stavebních úprav a projektovou dokumentaci nové expozice T. G. Masaryka.

Městské muzeum Veselí nad Moravou má muzeum expozice z 80. let, které odpovídají době svého vzniku, stejně jako všechny prostory určené návštěvníkům. Projekt jehož úprava novými expozicemi zůstal na stejné čekací listině mezi pětadvaceti stejně jako depozitář v Hodoníně. V Kyjově se již podařilo uskutečnit generální opravu zámečku, kde jsou prostory vlastivědného muzea, v této fázi probíhá výběrové řízení na dodavatele nových expozic, v tomto případě je dotace z IROP již k dispozici. Co se týče zámečku v Hodoníně, mají zde vypracovaný projekt na sanaci vlhkosti zámečku s nádvořím. Žádost byla podána ve spolupráci s městem Holíč v rámci programu přeshraniční spolupráce INTERREG, ale kvůli nedostatku financí v daném opatření na dotaci nebylo dosaženo. Další výzvy k podávání žádostí o dotace v tomto programu byly a jsou orientovány na budování cyklostezek, naučných stezek a cest I. a II. třídy a na muzea se opět nedostává. Muzeum bude podávat zřizovateli žádost o účelovou dotaci na rok 2020, aby mohlo projekt v hodnotě cca 9 mil. korun realizovat a zajistit tak optimální technický stav památkově chráněného objektu, v němž muzeum sídlí.

3. Potýkáte se s nějakými právními problémy, třeba co se týče výstavy nějakých zbraní apod.?

Při vystavování zbraní má muzeum povinnost zbraně vystavit tak, aby byly zcela zabezpečené. A to proti krádeži, ale i proti poškození samotné zbraně, což je muzeum schopné poměrně dobře zajistit kombinací vhodného mobiliáře, elektronického zabezpečení a fyzického dohledu ze strany zaměstnanců. Problémy nejspíše nastanou do budoucna, neboť se připravuje kompletně nový zákon o zbraních, a to hlavně v reakci na nedávné teroristické útoky. U některých totiž je známo, že byly provedeny zbraněmi, které byly znehodnoceny na Slovensku. Tento nový zákon by muzea mohl postihnout celkem výrazně. Pravděpodobně by se to nedotklo

pouze státem zřizovaných muzeí, ale ostatní regionální, obecní či soukromá muzea by na tom mohla velice utrpět. Konkrétně ty, které mají ve svých sbírkách zbraně mladší od roku 1890.

Dá se říci, že většina muzeí nějaké takové zbraně ve svých fondech má. Nyní se muzea snaží, aby z toho zákona byli vyňaty alespoň zbraně, které jsou registrovány podle zákona 122/2000 Sb. Zbraně by z principu muzejní práce neměly být znehodnocovány a měly by zůstat funkční stejně jako jiné sbírkové předměty. Nejde pouze o to ukázat na pohled krásnou věc, ale muzea musí být schopna zjistit také další souvislosti, její příběh a také jakým způsobem byla vyrobena a na jakém principu funguje. Tímto zákonem by muzea mohla přijít o velice vzácné sbírky.

Specifické problémy muzeím přinášejí i jiné nedomyšlené legislativní změny. Například vyhláška o účetnictví nutí muzea evidovat sbírkové předměty dvojnásobným způsobem, protože podle této vyhlášky jsou předměty kulturní povahy evidovány v majetku. Sbíрка sestávající z předmětů, jejichž pořizovací hodnota před nabytím účinnosti této vyhlášky nebyla známa, je vedena v hodnotě 1 koruna. Nově získané předměty již musí být v účetnictví oceněny. Týká se to i archeologických nálezů nebo přírodnin, se kterými se obchodovat nesmí. Podle čeho tedy mohou muzea určit jejich nominální hodnotu – jediné podle černého trhu. Kromě zbytečného zvyšování administrativy v odborné práci i účetnictví jsou muzea tímto nucena k neetickému chování. Přitom je tato dvojitá evidence zbytečná i z jiného důvodu. Muzea musí evidovat sbírkové předměty a pravidelně je inventarizovat na základě zákona č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy, v evidenci je kromě popisu předmětu dokladován způsob nabytí, v případě nákupu pořizovací cena, jeho stav atp. Dokumentace je průběžně aktualizována, jsou evidovány jejich zápůjčky, použité konzervátorské postupy atd.

4. Při správě muzea předpokládám, že se nejvíce řídíte zákonem č. 122/2000 Sb. Zákon o ochraně sbírek muzejní povahy, myslíte si, že absence samostatného zákona, který by se vztahoval přímo na muzea, v některých oblastech chybí? Protože například takové knihovny mají svůj konkrétní zákon, který je soustředěn přímo na ně.

Tento zákon v minulosti již existoval a byl jím konkrétně zákon č. 54/1959 Sb. o muzeích a galeriích. Nevyhovoval kvůli ideologickému nánosu novým společenským poměrům, ale ze stran vládnoucích elit nebyl zájem vytvářet nový zákon o instituci. Se vstupem ČR do schengenského prostoru hrozil vývoz našeho kulturního dědictví do zahraničí. Právě v reakci na tuto událost se podařilo prosadit alespoň zákon 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy, což byl velice důležitý krok při ochraně našeho movitého kulturního dědictví, ale nelze ho považovat za plnohodnotnou náhradu předchozího zákona. Svým obsahem však velmi dobře řeší ochranu sbírek.

Zákon č. 54/1959 byl v roce 2000 zrušen a nebyl plnohodnotně nahrazen. Není např. ošetřen veřejný zájem muzeí, funkce zřizovatelů ani samotných muzeí, jejich práva a povinnosti, chybí aktuální definice muzeí, právně nelze odlišit muzea od „nemuzeí“, dále třeba věda a výzkum v činnosti muzeí, jejich postavení v oblasti školního a mimoškolního vzdělávání, profesní vzdělávání muzejních pracovníků, znalectví, národní standardy digitalizace sbírek, registr muzeí, akreditační systém, ochrana osobních údajů a jejich specifika v muzejní činnosti, autorská díla v činnosti muzeí a jejich specifika, atd. Což je důležité pro další fungování muzeí a jejich postavení ve společnosti v mnoha praktických dopadech, např. při udělování dotací. V současné době se muzea snaží prosadit nový zákon, který by upravovat právě tuto problematiku. Rozhodně by se jím předešlo řadě problémů spojených s absencí konkrétního zákona o muzeích. Hlavním stavebním kamenem nového zákona by mělo být *„Doporučení na ochranu a podporu muzeí a sbírek, jejich rozmanitosti a jejich úlohy ve společnosti“* přijaté na 38. zasedání Generální konference UNESCO ve dnech 3–18. listopadu 2015.

Velký nedostatek v zákonu č. 122 nacházíme u řešení například nehmotného kulturního dědictví. Tento problém zde není řešen vůbec. Může se jednat například o některé druhy

chráněných živočichů či rostlin, které lze zachytit pouze na fotografii nebo při dnešních technologiích zachytit digitálně, tudíž je velký problém je uvést do nějaké sbírky. Obdobně můžeme mluvit o lidových zvycích a obyčejích (tanec verbuňk, masopust aj.). Jedná se o záležitosti, které by rozhodně měly být součástí definice muzea, aby se předešlo ztrátě našeho kulturního dědictví.

5. Dělá Vám nějaký problém nově přijaté nařízení o ochraně osobních údajů? (Tzv. GDPR)

V současné době se muzea a archivy snaží prosadit výjimku pro publikaci a uchování osobních údajů ve sbírkových fondech. Co se týče úřední agendy, v této oblasti bude zákon platit v plném rozsahu. V reakci na to vytvořily některé územně samosprávné celky vlastní směrnice pro zřizované instituce. Ministerstvo kultury chystá do budoucna kodex, který by se měl zabývat jednáním institucí konkrétně při poskytování služeb, muzea by upřednostnila metodický pokyn. Nebylo by však od věci vypracovat i jakýsi plán postupu při ochraně osobních údajů ve sbírkových fondech. Mají být předneseny možné úpravy tohoto zákona tak, aby se zde ošetřilo postavení sbírek v rámci muzeí a galerií. Nově vznikající pracovní skupina k návrhu nové muzejní legislativy by měla zahrnout i tuto problematiku.

6. Plánujete v blízké budoucnosti nějakou větší akci či výstavu?

V letošním roce se připravuje výstava s programy věnovaná vzniku fenoménu Husitství před 600 lety nebo výstava s programy o Lichtenštejnech, z hlediska místa, v němž muzeum působí a z pohledu zaměření Masarykova muzea v Hodoníně bude stěžejní výstava a další doprovodné programy k oslavám a připomenutí první písemné zmínky o hodonínském hradu v roce 1169, v roce 2019 je to tedy 850 let. Muzeum bude spolupracovat s městem na aktivitách města před prázdninami, vlastní akce však má načasovány na podzim. Muzeum bude spolupracovat na programech týkající se výročí sametové revoluce z roku 1989. Zásadní bude dokončení rekonstrukce Vlastivědného muzea Kyjov a obnova jeho expozic. Kyjov se tak dočká po několika desítkách let zasloužení moderní podoby.

Na rok 2020 se nyní plánují akce ke 170. výročí narození T. G. Masaryka. Vzhledem k tomu, že Masaryk má v muzeu stálou expozici, akce budou připravovány nad rámec samotné expozice. Pracovníci muzea pracují na vytvoření autorské výstavy a dalších doprovodných programů, které by se měly věnovat Masarykově osobnosti a odkazu. Bude se proto jednat o kombinaci různých vzdělávacích programů, kvízů, vědomostní soutěže, nočních prohlídek s kulturními programy ve spolupráci s řadou institucí a spolků, jak je v muzeu dlouholetým zvykem. Důležité je přinést touto akcí něco nového, co veřejnost osloví a návštěvníky bude bavit. Přípravy jsou však teprve na začátku.

7. Dlouhodobé plány muzea?

Plánů do budoucna má muzeum mnoho. Bohužel vše brzdí nedostatek financí. Dotace, které muzeum získalo z Evropských fondů se investovali do Slovanského hradiště v Mikulčicích. Tudíž veškeré naše další plány museli být lehce pozastaveny. V plánu jsou různé stavební úpravy muzea a výstavba nového depozitáře v Hodoníně. Je zde mnoho archeologických nálezů, které z kapacitních důvodů není muzeum schopné vystavit, takže se rozhodně budou hledat další prostory na rozšíření muzea. Chystá se také oprava stálých expozic v Městském muzeu ve Veselí nad Moravou a ve Vlastivědném muzeu v Kyjově.

Mezi další plány patří rozhodně také vybudování nové expozice T. G. Masaryka, což bude velice finančně náročné. Jak již jsme výše zmiňovali, stávající expozice stála dokonce i před 20ti lety 5 miliónů korun. Tudíž na úplně novou expozici bude potřeba opravdu hodně financí. Celá expozice se musí nejprve navrhnout tak, aby dávala smysl. Bylo by dobré do ní vnést i nějaký nový příběh, přece jenom za 20 let se některé poznatky lehce pozměnili, nebo se dokonce přišlo i na něco nového.

4 Závěr

V první části bylo cílem mé bakalářské práce vysvětlit obecnou podstatu fungování neziskového sektoru. Konkrétně jsem se zaměřovala na příspěvkové organizace a jejich fungování v právním řádu České republiky. V první kapitole jsem se zabývala nejprve obecnou charakteristikou těchto organizací. Dle našeho právního řádu jsem rozdělila příspěvkové organizace na dva typy, které se u nás vyskytují. Jsou jimi státní příspěvkové organizace a příspěvkové organizace zřízené samosprávnými celky. Zaměřila jsem se na fungování statutárního orgánu, kdo stojí v jeho čele a jaké jsou jeho základní povinnosti. Základním dokumentem, který stanovuje veškeré činnosti, majetková práva, dobu, na kterou je organizace zřízena a ostatní důležitá stanoviska, nalezneme ve zřizovací listině každé příspěvkové organizace.

V další kapitole jsem se blíže zaměřila na činnost těchto organizací. Správné vymezení veškerých činností, které bude organizace vykonávat, je opravdu nezbytné. Pokud by nebyly veškeré činnosti stanoveny ve zřizovací listině, nemohla by je organizace správně vykonávat. Máme organizace, u kterých jsou její činnosti v podstatě jasné, jako například školy či knihovny, ale u některých přesné vymezení těchto pojmů není tak jednoduché.

Dále jsem zaměřila na jejich financování a finanční hospodaření. Příspěvkové organizace svůj rozpočet sestavují ze spousty zdrojů. Část finančních prostředků může poskytnout zřizovatel, to samé platí i u svěřeného majetku, se kterým má možnost hospodařit. Přesné hranice, jaké musí při nakládání s těmito prostředky organizace dodržovat, jsou stanoveny zákonem. Další jejich části rozpočtu jsou tvořeny různými dotace, mají také možnost vytvářet své peněžní fondy a v neposlední řadě má příspěvková organizace určitý zisk ze své činnosti, který ale musí opět investovat zpět. Na celý systém dohlíží pravidelná finanční kontrola, díky které může i zřizovatel vidět efektivnost a účelnost organizace za určité období.

V poslední kapitole jsem zkoumala, jakým způsobem mohou být zrušeny a zaniknout. Zde rozlišujeme dva způsoby zániku. Prvním je jednoduše uplynutí doby, na kterou byla organizace zřízena, což nebývá u příspěvkových organizací tak časté. Většinou jsou zřizovány na dobu neurčitou, tudíž její zrušení je podstatně složitější. Doba mezi rozhodnutím a zrušením může být i několik měsíců.

V druhé části jsem se zaměřila na konkrétní příspěvkovou organizace, abych mohla lépe pochopit její podstatu a fungování v praxi. Vybrala jsem si muzeum, konkrétně příspěvkovou organizace jihomoravského kraje Masarykovo muzeum v Hodoníně. Kde jsem měla možnost konzultace přímo s paní ředitelkou Mgr. Irenou Chovančíkovou, která byla velice ochotná a zodpověděla veškeré moje otázky. Část tvoří právě rozhovor, ve kterém jsem se ptala na jejich expozice, výstavy, plány do budoucna, na co jsou například jako muzeum pyšní. Došlo i na otázku týkající se potencionálního zákona o muzeích, který by mohl v budoucnu vzniknout.

V současné době se muzea u nás řídí hlavně zákonem o ochraně sbírek, který výborně zabezpečuje právě tuto problematiku. Bohužel ale ve spoustu věcí, které se týkají právě muzea opravdu pouze tento zákon nestačí. Chybí například přesná definice muzea, dále také tento zákon vůbec neřeší nehmotné dědictví, takže je opravdu v nejlepším zájmu muzeí, aby nový zákon o muzeích vznikl v co možná nejbližší době. Muzeum pracuje na návrhu důležitých věcí, které by měl rozhodně obsahovat, což musí nadále konzultovat s právníky, aby se popřípadě zjistilo, jaká problematika je již ošetřena a na jakou naopak se nesmí zapomenout, aby zákon ošetřil vše podstatné.

Resumé

In the first part, the aim of my bachelor thesis was to explain the general nature of the non-profit sector. Specifically, I focused on contributory organizations and their functioning in the legal system of the Czech Republic. In the first chapter I dealt with the general characteristics of these organizations. According to our legal system, I have divided the contributory organizations into two types that occur in our country. First one are state contributory organizations and seconds are contributory organizations established by self-governing units. The basic document, which sets out all activities, property rights, the period for which the organization is established and other important facts, can be found in the foundation charter of each contributory organization.

In the next chapter I focused on the activities of these organizations. It is indeed necessary to properly define what the organization will do. If all the activities weren't set out in the foundation deed, the organization couldn't practise them properly. I also focused on their financing and financial management. Contributory organizations compile their budget from lots of resources. The whole system is supervised by regular financial control, thanks to it the founder can see the effectiveness and efficiency of the organization for a certain period.

In the last chapter I explain how they can be canceled. Here we have two ways of extinction. The first is simply the expiry of the period for which the organization was settle, which is not so common in contributory organizations. They are usually found for an indefinite period of time, so its cancellation is considerably more tricky. The time between decision and cancellation can be several months.

In the second part, I focused on a specific contributory. I choose a museum, specifically a contributory organization of the South Moravian Region, the Masaryk Museum in Hodonín. Where I had the opportunity to consult directly with Mgr. Irena Chovančíková, who was very willing and answered all my questions. Part of this chapter is an interview. With some questions about Masaryk Museum in Hodonín.

Seznam použité literatury

Mockovčiaková A., Prokúpková D., Morávek Z.: Příspěvkové organizace

ÚZ č.1251: Rozpočet a financování 2018

Máče M.: Účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace a organizační složky státu

Nováková, Š. Účetnictví příspěvkových organizací

PLAMÍNEK, Jiří. Řízení neziskových organizací: první český rádce pro pracovníky v občanských sdruženích, nadacích, obecně prospěšných společnostech, školách, církvích a zdravotnických zařízeních

MORÁVEK, Zdeněk a Danuše PROKÚPKOVÁ. Příspěvkové organizace

Právní předpisy

Zákon č. 122/2000 Sb. O ochraně sbírek muzejní povahy

Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

Zákonné opatření č. 340/2013 Sb. O dani z nabytí nemovitých věcí

Zákon č. 128/2000 Sb. O obcích

Zákon č. 129/2000 Sb. O krajích

Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

Zákon č. 218/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 254/2016 Sb.

Zákon č. 257/2001 Sb. O knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

Internetové zdroje:

Oficiální stránky Masarykova muzea v Hodoníně - <http://www.masaryk.info>

Seznam konzultantů:

Mgr. Irena Chovančíková, paní ředitelka Masarykova muzea v Hodoníně